

Delegatkinja Sandra Imširović

Federacija Bosne i Hercegovine

Dom naroda Parlamenta FBiH

n/r predsjedavajući gosp. Tomislav Martinović

Primljeno: 06-10-2024			
Org. jed.	Broj	Priloga	Vrijednost
02	-02-	1892	122

PREDMET: AMANDMANI NA PRIJEDLOG ZAKONA O JEDINSTVENIM NAČELIMA I OKVIRU MATERIJALNE PODRŠKE OSOBAMA SA INVALIDITETOM U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

U skladu sa Poslovníkom o radu Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine podnosim slijedeće amandmane na Prijedlog Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osobama sa invaliditetom u Federaciji BiH:

AMANDMAN 1.

Član 16. (Zakonski minimum oštećenja organizma za ostvarivanjem svih prava) se mijenja i glasi:

Član 16.

(Zakonski minimum oštećenja organizma za ostvarivanjem svih prava)

Radi ostvarivanja osnovnih prava utvrđenih ovim zakonom, osobe sa invaliditetom se razvrstavaju prema utvrđenom procentu oštećenja organizma u pet grupa i to:

- a) I grupa- osobe sa invaliditetom sa 100 % oštećenja organizma,
- b) II grupa-osobe sa invaliditetom sa 90 % oštećenja organizma,
- c) III grupa- osobe sa invaliditetom sa 80 % oštećenja organizma,
- d) IV grupa-osobe sa invaliditetom sa 70 % oštećenja organizma i
- e) V grupa-osobe sa invaliditetom sa 60 % oštećenja organizma.

Član 17. (Uslovi za ostvarivanjem prava na ličnu invalidninu) se mijenja i glasi:

Član 17.

(Uslovi za ostvarivanjem prava na ličnu invalidninu)

(1) Osoba sa invaliditetom može ostvariti pravo na ličnu invalidninu, koja je osnov za priznavanje drugih prava po odredbama ovog zakona, ukoliko je utvrđeno oštećenje organizma u procentima od 60%, 70%, 80%, 90% i 100%.

(2) Lična invalidnina je novčana naknada, koja se isplaćuje osobi sa invaliditetom kao podrška u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, zbog utvrđenog stanja invaliditeta.

Član 18. (Utvrđivanje visine naknade za ličnu invalidninu) se mijenja i glasi:

Član 18.

(Utvrđivanje visine naknade za ličnu invalidninu)

(1) Lična invalidnina određuje se u mjesečnom iznosu, srazmjerno stepenu oštećenja organizma prema nalazu, ocjeni i mišljenju Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja.

(2) Mjesečni iznosi lične invalidnine određuju se u procentu od osnovice definisane u članu 24. ovog zakona i to:

Grupa	Procenat
a) I - osobe sa invaliditetom sa 100 % oštećenja organizma	40%
b) II - osobe sa invaliditetom sa 90 % oštećenja organizma	30%
c) III - osobe sa invaliditetom sa 80 % oštećenja organizma	20%
d) IV - osobe sa invaliditetom sa 70 % oštećenja organizma	15%
e) V - osobe sa invaliditetom sa 60 % oštećenja organizma.	10%

(3) Pravo iz stava (1) ovog člana ne mogu ostvariti osobe sa invaliditetom, koje ličnu invalidninu ostvaruju ili mogu ostvariti prema propisima o pravima boraca i članova njihovih porodica, propisima o zaštiti civilnih žrtava rata i propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju - pravo naknade za fizičku onesposobljenost.

OBRAZLOŽENJE:

Pravo na ličnu invalidninu osobama sa invaliditetom sa oštećenjem organizma od 60% do 80% je ukinuto izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom 2009. godine.

Istovremeno civilne žrtve rata ostvaruju sve vrijeme pravo na ličnu invalidninu ukoliko su oštećenja organizma od 60% i više, a ratni vojni invalidi ukoliko su oštećenja organizma od 20% i više.

Na ovaj način su osobe sa invaliditetom sa oštećenjem organizma 60% do 80% diskriminisane u odnosu na ostale kategorije osoba sa invaliditetom, a zbog uzroka nastanka invaliditeta što smatramo neprihvatljivim, jer se radi o osobama sa oštećenjima organizma koje bitno utiču na njihovu mogućnost da se zaposle na otvorenom tržištu rada, pritom moramo naglasiti da Konvencija UN-a o pravima i položaju osoba sa invaliditetom, koju je Bosna i Hercegovina ratificirala 2010. godine, ne prepoznaje uzrok invaliditeta kao osnov za zakonsku podjelu osoba sa invaliditetom.

Prema tome, jednom značajnom dijelu populacije osoba sa invaliditetom je od marta 2009. godine uskraćena podrška i onemogućeno je razvijanje ambijenta za stvaranje jednakih mogućnosti. Da bi se umanjio veliki nesklad između prava koja ostvaruju ratni vojni invalidi, civilne žrtve rata i osobe sa invaliditetom, te da bi se kompenzirali povećani troškovi života i liječenja uzrokovani invaliditetom potrebno je uvesti osobe sa oštećenjem organizma 60%, 70% i 80% u prava po krovnom zakonu za prava i položaj osoba sa invaliditetom u FBiH, jer jedinstvena načela to predstavljaju, sve drugo predstavlja određen oblik diskriminacije.

Prema podacima sa kojima raspolazemo radi se o populaciji od cca. 65.000 osoba, te bi na godišnjem nivou za njihove lične invalidnine bilo potrebno izdvojiti cca. 60.000.000,00 KM,

mjesečno 5.000.000,00 KM. Smatramo da za Federaciju BiH ovo ne bi bilo opterećenje budžeta koje bi ugrozilo funkcionisanje Federacije BiH, te bi na taj način bila ispravljena velika nepravda koja je učinjena prema ovoj populaciji prije 15 godina.

AMANDMAN 2.

Član 24. (Utvrđivanje osnovice za obračun novčanih naknada) mijenja se i glasi:

**Član 24.
(Utvrđivanje osnovice za obračun novčanih naknada)**

Osnovica za određivanje mjesečnih novčanih naknada, prema ovom Zakonu, utvrđuje se u iznosu 50% od osnovice utvrđene federalnim propisima o pravima branilaca i članova njihovih porodica.

Član 25. (Usklađivanje osnovice) mijenja se i glasi:

**Član 25.
(Usklađivanje osnovice)**

Osnovica za osobe sa invaliditetom propisana ovim zakonom usklađuje se sa kretanjem osnovice korisnika prava o pravima branilaca i članova njihovih porodica, po federalnim propisima.

OBRAZLOŽENJE:

Poznato je da se u Federaciji BiH osobe sa invaliditetom u pogledu prava razlikuju prema uzroku nastanka invaliditeta na 3 (tri) kategorije i da civilne osobe sa invaliditetom ostvaruju najmanji obim prava. Prema svim međunarodnim konvencijama koje je potpisala Bosna i Hercegovina ovime se čini diskriminacija osoba sa invaliditetom.

Obzirom da civilne osobe sa invaliditetom trenutno ostvaruju prava na ličnu invalidninu, tuđu njegu i pomoć, te ortopedski dodatak prema ZAKONU O OSNOVAMA SOCIJALNE ZAŠTITE, ZAŠTITE CIVILNIH ŽRTAVA RATA I ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM FBiH, a po kojem su pravo ostvarivale i civilne žrtve rata do 2023. godine potrebno je da se kreiranjem novog krovnog zakona za civilne osobe sa invaliditetom (Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osobama sa invaliditetom u FBiH), barem uvođenjem istog načina regulisanja osnovice i usklađivanja osnovice ostavi minimum usklađenosti prava između ove 3 (tri) kategorije osoba sa invaliditetom.

Trenutna osnovica osobama sa invaliditetom je 80% minimalne plate u Federaciji BiH i iznosi 495,20 KM.

Predložena osnovica od 50% od osnovice utvrđene federalnim propisima o pravima branilaca i članova njihovih porodica bi iznosila 503,95 KM (iznos osnovice branilaca trenutno je 1007,89 KM), što bi bilo uvećanje od 1,767 %.

Iznos osnovice civilnih žrtava rata je 70% od osnovice utvrđene federalnim propisima o pravima branilaca i članova njihovih porodica i iznosi 705,52 KM.

Na taj način bi bila donekle ispravljena nejednakost između prava osoba sa invaliditetom u FBiH, posebno jer bi se svima usklađivala primanja istovremeno i po istim pravilima.

Razlika između trenutne osnovice 495,20 KM i predložene 503,95 KM je povećana za 8,75 KM i u budžetu Federacije BiH bi bilo potrebno obezbjediti na godišnjem nivou iznos od cca. 5.000.000,00 KM (pet miliona KM), što na mjesečnom nivou iznosi cca. 420.000,00 KM, te smatramo da ovo nije značajan udar na budžet Federacije BiH.

AMANDMAN 3.

POGLAVLJE VI. VERIFIKACIJA ZAKONITOSTI KORISTENJA PRAVA- brisati cijelo poglavlje

OBRAZLOŽENJE:

Prvenstveno bi verifikacija rješenja, obzirom na dosadašnja iskustva i revizije rješenja, predstavljala veliki strah i stres svima koji bi bili obuhvaćeni, a posebno kategoriji djece i osoba s intelektualnim i neurorazvojnim teškoćama ogromnu stresnu neizvjesnost predstavljanje nedefinisanje načina verifikacije rješenja i ostavljanje mogućnosti Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike da podzakonskim aktom uredi postupak, rokove, način, mjesto i dinamiku obavljanja verifikacije što je omogućeno Članom 40.

Potpuno je nejasno šta znači i koliki će stres ovoj najranjivijoj kategoriji djece i osoba s teškoćama u razvoju i/ili invaliditetom, posebno djece i osoba s intelektualnim i neurorazvojnim teškoćama uzrokovati "stručna opservacija funkcionisanja osobe u realnim uslovima" (Član 38.), i uvođenje predstavnika nadležnih centara za socijalni rad u sam proces verifikacije.

Pitanje je i koliko su kadrovi iz centara za socijalni rad stručni da obave ovako komplikovan proces kao što je "opservacija funkcionisanja osobe u realnim uslovima", a posebno što je za ovakvu opservaciju potrebno mnogo vremena da bude stručno i kvalitetno urađena, za što vjerovatno neće biti ni vremena, ni adekvatnih uslova i opreme, ni finansijskih sredstava.

Također treba imati na umu važnu činjenicu da na Institutu za medicinsko vještačenje i u nadležnim centrima za socijalni rad nisu zaposleni stručnjaci edukacijsko-rehabilitacijske struke bez kojih je nemoguće planiranu opservaciju uraditi kvalitetno, stručno i etično.

Smatramo da država ima druge mehanizme kako bi utvrdila da neko ostvaruje pravo bez osnova (npr. javna objava jedinstvenog registra djece i osoba sa invaliditetom po uzoru na jedinstveni registar boraca, čime bi bilo omogućeno da svi vide ko ima određena prava i da ga prijavi nadležnim institucijama ukoliko se smatra da prava ostvaruje nelegalno), kao i da pokrene postupke protiv lica koja su to pravo omogućila.

Mehanizam sigurno nije planirana verifikacija i iscrpljivanje preko 35.000 osoba s najtežim invaliditetima, njihovih porodica i roditelja za šta će biti utrošena i sredstva u iznosu od preko 4 miliona KM (ko će pokriti osobama s invaliditetom i njihovim pratiocima odlaske ljekarima, čekanja po čekaonicama, stres zbog verifikacije jer će biti sigurno tražena mišljenja ljekara specijalista, ili

čak klinička obrada, ne starija od 6 mjeseci za svaku osobu), a sam postupak pitanje je da li je uopšte etičan, kvalitetno provodiv i u kojem vremenskom roku.

Imamo svjež primjer da se oko 1500 roditelja njegovatelja uvodilo u pravo 2 godine i duže koliko je bilo potrebno da svi skupe neophodnu dokumentaciju i da nadležno Federalno Ministarstvo za rad i socijalnu politiku izda rješenja. Koliko bi onda to sve trajalo da se radi ponovo za 35.000 osoba s najtežim invaliditetom u FBiH.

Datum: 06. 11. 2024.

Potpis delegata